

Folkloras kopai “Vīraksne” – 35

Agnese Lukjanova, etnomuzikoloģijas studente

Šī gada 10. oktobrī folkloras kopa “Vīraksne” svinēja savu 35 gadu jubileju. Koncerts notika Atašienes kultūras namā “Annas sāta”. Šo 35 gadu laikā daudz kas piedzīvots – dalībnieku un vadītāju maiņa, dažādi pasākumi un koncerti. Folkloras kopa izpilda vietējo teicēju dziesmas. Tagadējais vadītājs Ingus Paeglis teicis, ka senās teicējas un viņām zināmās dziesmas Atašienē ir vērtība, un nācis vadīt folkloras kopu tikai ar norunu, ka darbosies ar vietējām dziesmām. Jubilejas pasākums notika patīkamā gaisotnē – kopa dziedāja zelta fonda dziesmas un beigās spēlēja un dejoja dančus. Folkloras kopas nosaukums ir “Vīraksne”, bet ne visi zina, ko tas nozīmē. Tā ir vīgrieze – pļavā un mežā sastopams zieds un dziednieciska tēja.

Foto no kopas arhīva

Par kopas darbību intervēju Atašienes kultūras nama vadītāju Vēsnu Turkopoli, kas folkloras kopu pazīst jau no pirmā darbošanās gada.

Agnese: Cik sen pazīstat folkloras kopu “Vīraksne”?

Vēsma: Es pati kultūras namā strādāju 35 gadus. Folkloras kopa nodibinājās maijā un augustā bija mana pirmā darba diena. Protams, uzreiz man bija saskarsme ar folkloras sievietēm. Tas bija pats sākums folkloras

kopām kā tādām – bija 1985. gads, Dignājā un Dunavā, kas te tuvākās bija, arī dziedāja. Īsti jau nevarēja saprast, kuras ir tās dziesmas, kuras būs jādzied. Meklēja dziesmas, sievas vilka savas dziesmas gan no atmiņas, gan kas kladītē, gan no mammām un vecmammām. Tad viņas brauca tādās kā ekspedīcijās – vienai no viņām bija mašīna un tiesības un ar magnetofonu vai *kasetnieku* brauca ierakstīt tās dziesmas. Tas bija sākums. Protams, mums bija aktīva un atraktīva vadītāja Valentīna Mičule, viņa bija ļoti stingra un ambicioza. Viņa tajā laikā bija skolotāja un bija veidojusi tādus kā tautasdziesmu uzvedumus – skaitīja tautas dziesmas no Krišjāņa Barona pūra lādes, tematiski ietērpjot dziesmās un dančos. Tas notika pirms 1985. gada un sievas teica, ka viņas grib dziedāt, un sāka vilkt ārā tās īstās dziesmas, kas nav apdarinātas, ir tieši no tautas nākušas – tās etnogrāfiskās dziesmas.

Agnese: Kā jūs kā kultūras nama vadītāja redzat kolektīvu no malas?

Vēsma: Kolektīvu zinu jau no pašiem pirmsākumiem, esmu redzējusi augšanu un kritumus. 25 gadus kopu vadīja Valentīna Mičule. Pēc tam neviens neuzdrošinājās ņemt. Arī attālums līdz Atašienei daudziem bija šķērslis. Sievas tik ļoti gribēja dziedāt un dziesmu pūrs arī bija salasījies, dziesmas viņas zināja vai vismaz mācēja iemācīt jaunpienācējiem. Kolektīvs nevar pastāvēt bez vadītāja un kādam par to ir jāatbild, un tajā brīdī mēs uzrunājām Anitu Gavari. Viņa strādāja Atašienes skolā, brauca dziedāt draudzes korī baznīcā, un viņa piekrita. Tad mums atkal bija četri gadi, kad bijām zirgā, jo mums bija vadītāja. Valentīnas laikā bija jaunieši ar dančiem un visu, bet ar Anitu bija vairāk tendēts uz dziedāšanu. Pagāja tie četri gadi, pienāca tas pusgads, kad atkal bijām bez vadītāja. Sievas nemeta plinti krūmos – nāca, dziedāja un gaidīja, kad tad nāks tas mūsu vadītājs. Tagad mūs ir apņēmieš vadīt Ingus Paeglis. Viņam ir pilnīgi citādāka pieredze. Viņš ir dziedājis “Rūžupes veirūs”, kur ir cits repertuārs, cita dziedāšanas maniere, un viņam bija jāsaprot, kā strādāt ar mums. Visvecākā sieva Rita, kas mums dzied, ir 88 gadus veca. Ja kādam aizmirsies dancis, Rita zāles vidū nostāsies un parādīs, un ja kāds iedzied nepareizu melodiņu, uzreiz aizrāda. Viņa vienmēr bijusi kā enkurs, kas notur. Protams, arī pārējās daudz ko zina. Tagad mums ir cita maiņa un, cerams, izveidosies kāds deju pāris. Katram vadītājam ir savs rokraksts un būtībā nevajag viņu ietekmēt. Nevajag līdzināties kādam. Labi, ka “Vīraksne” nav visu laiku vienāda, nav vienmuļa. 25 gadus bija tāda, piecus gadus bija tāda, un skatīsimies, kāda viņa būs tagad, jo Ingum šis ir pirmais gads.

Agnese: Pāris vārdos pastāstiet, kas jūsuprāt ir folkloras kopas lepnums?

Vēsma: Vecās sievas – tas ir zelta fonds un pamats. Jaunajiem vēl daudz un daudz jāmācās atbildības sajūta. Būtu lepnums, ja jaunie mums pievienotos. Vidēja paaudze visos laikos ir bijusi aktīva. Jaunieši labprāt piedanco un ir, bet negribas, lai tas ir piespiests. Tagadējais jaunais vadītājs arī saka, ka gribas, lai nāk ar vēlmi darīt, nevis piespiedu kārtā.

Agnese: Ko jūs novelētu folkloras kopai 35 gadu jubilejā?

Vēsma: Laiks iet vēja spārniem. Galvenais, lai ir turpinātāji.

Aprunājos arī ar tagadējo folkloras kopas “Vīraksne” vadītāju Ingu Paegli.

Agnese: Vai tev ir kāda pieredze vai izglītība saistībā ar folkloru?

Ingus: Ar folkloru nebūtu, tikai dzīves skola, bet ja tu par mūziku, tad esmu beidzis mūzikas skolas akordeona klasi.

Agnese: Saprotu, ka pavisam nesen esi uzsācis folkloras kopas vadību. Kad tas sākās?

Ingus: Pirmie mēģinājumi bija kaut kad martā, bet tad valstī sākās ārkārtas situācija. Principā tagad pavasarī, no vasaras sākuma pamazām darbojamies.

Agnese: Pasākuma sākumā tika minēts, ka tevi uzrunāja Vēsma. Kas tevi iedvesmoja piekrist piedāvājumam?

Ingus: Ar “Vīraksnes” sievām mazliet biju pazīstams jau iepriekš kā folkloras kopas dalībnieks. Iepriekšējā folkloras kopas vadītāja mani uzrunāja, vai es negribu iesaistīties. Kā dalībnieks biju piedzīvojis pāris koncertus, bet pēc tam es biju mazliet pagājis malā. Un tad nebija vadītāja. Vēsma mani ilgi mēģināja pierunāt vadīt kopu. Un neko – beigās jau arī piekritu.

Agnese: No kurienes tu ņem materiālu repertuāram?

Ingus: Es piekritu vadīt ar vienu norunu, ka izmantojam tikai vietējo teicēju materiālus, vietējo sievu zināšanas. Kad sāku strādāt, sapratu, ka šis materiāls mazliet ir pabalējis, nepieciešams to atdzīvināt. Esmu uzņēmis to sev kā uzdevumu.

Agnese: Kas no tava skatu punkta ir pats grūtākais, strādājot ar folkloras kopu?

Ingus: Iepriekšējā sievu pieredze, jo tur ir bagāts materiāls apakšā, sievas ar savu redzējumu. Piemēram, Rita dzied jau 35 gadus un tad atnāk kaut kāds jauns puisis viņu mācīt dziedāt. Patiesībā tas nav pats grūtākais, bet pats interesantākais.

Agnese: Ko tu novēlētu folkloras kopai 35 gadu jubilejā?

Ingus: Klasiski: vēl simtu gadu, nezaudēt dzīves prieku, dzīves spar, turpināt saglabāt dziesmas un tā turpināt.

Agnese: Tad nu sveiks lai dzīvo un lai labi skan!

Ingus: Paļdis!

Intervēju arī visvecāko kopas dalībnieci Ritu Senkovu. Viņai pašlaik ir 88 gadi un “Vīraksnē” viņa darbojas jau no pirmās dibināšanas dienas. Ļoti labi pārzina Atašienē dziedātās dziesmas un ne tikai – viņai ir arī liels personīgais dziesmu mantojums.

Rita: Esmu Rita Senkova. Esmu “Vīraksnē” no pirmās dibināšanas dienas. Nu te visi stāsta, ka “Vīraksne” Atašienes skolā sākusi darboties, pēc tam pārnākusi uz kultūras namu. Tā kā Valentīna Mičule skolā bija klases audzinātāja, viņa trīs gadus skolā organizēja uzvedumus par kāzām, par apkūlībām, uz Krišjāņa Barona krājuma bāzes.

Agnese: Ko nozīmē vīraksne?

Rita: Tā ir vīgrieze. Mēs jau visādus tos nosaukumus domājām un visiem prasījām, kā grib. Tad ieminējās par vīraksni. Uzreiz jau īsti nepatika, jo tāds svešs vārds. Neviens nezināja un es arī grāmatā nekur nebiju lasījusi, bet tad jau pēc tam izlasīju, ka tas ir senvārds, un tad jau visiem iepatikās.

Agnese: Kā jūs pāris vārdos raksturotu folkloras kopu “Vīraksne”?

Rita: Ko tur tagad vairs raksturosi, mums jau viss sastāvs ir mainījies. Šodien pirms pasākuma baznīcā bija dievkalpojums un tur sauca 8 līdz 10 dalībniekus, kas jau ir tai saulē. No tā laika es esmu viena, tāpēc man tās visas dziesmas ir zināmas. Mūsu tagadējais vadītājs ir ļoti gudrs, viņš saprot, ka tā ir vērtība, tās vecās dziesmas. Viņš ieklausās, ko es saku.

Agnese: Kas, jūsuprāt, ir folkloras kopas “Vīraksne” lepnums?

Rita: Lepnums ir tās visas vecās dziesmas, visas paražas, svētki, ko mēs vēl svinam. Tagadējais vadītājs jau ir pavisam jauns. Šodien bija prezentācija, bet man liekas, ka mēs slikti nenodziedājām.

Agnese: Nē, bija ļoti skaisti.

Rita: Uztraukums jau ir, ka jāsāk, jo es jau neesmu saucēja, es jau biju otrajā balsī, bet saucējas jau ir pirmās balsis. Šodien man vajadzēja iesākt un pāriet uz savu otro balsi. Jādara bija – ko lika, to darīju.

Agnese: Ko jūs novēlētu folkloras kopai 35 gadu jubilejā?

Rita: Visus labākos panākumus, un Dievs dot man vēl veselību, jo ne viss jau ir izdziedāts. Mums vēl jādzied un jādzied, jāpaspēj vēl kādas dziesmas iedot no tiem laikiem, un iemācīt melodijas, jo notis nekur nav pierakstītas.